רפאנו Heal us, O Lord, and we will be healed; help us and we will be saved; for You are our praise. Grant complete cure and healing to all our wounds; for You, Almighty King, are a faithful and merciful healer. Blessed are You Lord, who heals the sick of His people Israel.

Shulchan Aruch HaRav:

1. During winter, beginning with Maariv (Evening Prayer) of the sixtieth day of the Tishre equinox [i.e.,the Maariv of the evening preceding the 5th of December, and in a civil leap year, the 6th], ותן טל ומטר לברכה (bestow dew and rain for blessing) is said in the following *berachah*.
2. It is said through Minchah (Afternoon Prayer) of the eve of the first day of Pesach.
3. If one said ותן טל ומטר after the first day of Pesach, whether he became aware of his error either before or after completing the *berachah*, he must repeat from the beginning of the *berachah*. If he realized his error after concluding subsequent blessings, he must return to the beginning of the *berachah* ברך עלינו (Bless for us. . .) and repeat all subsequent blessings.
4. If, during the winter, one did not say ותן טל ומטר לברכה, even if he only deleted the word ומטר, and remembered his omission before beginning תקע בשופר, (Sound the great *shofar*. . .), p. 55, he should say it there. If he recalled after beginning תקע בשופר but before concluding the *berachah* שומע תפלה (who hears prayer), p. 57, he should say it in שומע תפלה. If he realized his error after concluding שומע תפלה but before beginning רצה (Look with favor. . .), p. 57, he may say it there and then continue רצה,and it is considered as if he had said it within the *berachah* of שומע תפלה. If he remembered after beginning רצה but before יהיו לרצון (May the words of my mouth. . .) at the end of אלהי נצור (My God, guard. . ..), p. 61, he should repeat from the *berachah* ברך עלינו; if, however, he had already said יהיו לרצון, he must repeat from the beginning of *Shemoneh Esreh*.

ברך Bless for us, Lord our God, this year and all the varieties of its produce for good; and bestow *(During the summer season say:)* blessing *(During the winter season say:* dew and rain for blessing) upon the face of the earth. Satisfy us from Your bounty and bless our year like other good years, for blessing; for You are a generous God who bestows goodness and blesses the years. Blessed are You Lord, who blesses the years.

And it shall be that before they call, I will answer; while they are yet speaking, I will hear.[1] For You, Lord, are He who answers in time of distress, who redeems and rescues in all times of distress and tribulation. Blessed are You Lord, who answers His people Israel in time of distress.

Continue: רפאנו *(Heal us. . .), above.*

1. Isaiah 65:24.

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא, הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה
כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה, וְהַעֲלֵה
אֲרוּכָה וּרְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ.
כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה.
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

(שו"ע) (א) מרכת השנים צריך לשואל בה מפר בימות הגשמים כי יכתחילה בליל ס' אחר הקופת תשרי ויום
התקופה ויום השאלה הם בכלל הס' טי: (ב) עד מתי שואלין הגשמים עד תפלת המנחה של ערב יום
טוב הראשון של פסח: (ג) ואם שאל מפר אחר י"ם הראשון של פסח בין שנזכר קודם סיום הברכה בין שנזכר
אח"כ צריך לחזור לראש חברכה ממקום שנמצא מכי' ק"ד ואם לא נזכר עד לאחר חתימת ברכות אחרות צריך
לחזור לראש ברכת השנים ולומר משם ואילך כל הברכות על הסדר: (ד) אם לא שאל מפר בימות הגשמים
בחורף אוהו אפי' אם שאל מל: (ה) אם לא שאל כפר ונזכר קודם שהתחיל הקע בשופר שואלו שם כי' ואם
נזכר אחר שהתחיל הקע בשופר קודם ס"ת אין מחזירין אותו ושואל בש"ת כי' ואם נזכר אחר חתימת ש"ת קודם
שהתחיל רצה אומר חק מל ומטר ואחר כך מהחיל רצה ונחשב כאלו שואלו בשומע תפלה ואם לא נזכר עד לאחר
שהתחיל רצה אם לא עקר רגליו חוזר לברכת השנים ואם עקר רגליו חוזר לראש התפלה ואם השלים תפלתו ואינו
רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו אע"פ שלא עקר רגליו דינו כנקר וה"ה אם רגיל לומר תחנונים ומים תחנתיו
ואמר אחריהם יהיו לרצון וגו' שבאמצעית פסוק זה עשה היסח הדעת כלומר עתה תחנונים ונשלמה תפלתו:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה
הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ
לְטוֹבָה, וְתֵן בקיץ בְּרָכָה (בחורף טַל וּמָטָר
לִבְרָכָה) עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְשַׂבְּעֵנוּ
מִטּוּבֶךָ, וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים
הַטּוֹבוֹת לִבְרָכָה, כִּי אֵל טוֹב וּמֵטִיב
אַתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ,
מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה, עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע, כִּי אַתָּה יְיָ
הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה, פּוֹדֶה וּמַצִּיל בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ,
הָעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת צָרָה:

רפאנו

חו"מ ז) ירמיה יז יד (בשני לשון): ב) ישעיה סה כד:

שלא דבדולחא דאנגיד מרישא דאריך סוד יה"ו.

בְּמַלְלֵי

כתר סוד וא"ו. מ מין חכמה יו"ד.

רָצוֹן בְּרָכָה

מבינה ה"א.

וְנִדְבָה

מלכות בסוד בחינתה למטה במקומ' אחרית ה'.

וּתְהִי אַחֲרִיתָהּ

ע"י אור חכמ' ובינ'. מז' ספירות כולם.

חַיִּים וְשֹׂבַע

ביסוד לבדו שנמשך בו הכל. היינו בחינות המלכות. נקשרות ביסוד וח"ת שמשם נעשות טובות.

וְשָׁלוֹם כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת

נקשרים בימין. ומאירים ע"י סוד כ"י יו"ד ה"י ו"ו ה"י. יו"ד ה"א וא"ו ה"י. בת"ת מצד החסד.

לְבָרְכָה כִּי אֵל טוֹב

ומאיר. למלכות. ע"י היסוד. בחינות המלכות. יסוד כולל י"ם מעולם הזכר מאיר.

וּמֵטִיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים. בָּרוּךְ

למלכות סוד י"ם מעולם הנקב'. מתיחדת בת"ת העולה עד א"ם יאחדונה"י.

אַתָּה יְהוָה

יאהה ויהה אלף דלת נון יוד. יוד הא ואו הא. אלף הא יוד הא. יוד הי ויו הי כתר וא"ם.

סוד משך הברכ' מימין. אל המלכות בחוד:

מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

סימן עשירי

ברך עלינו נהגו הספרדים בימות החורף לומר נוסח ברכת השנים וזה פירושו הענין הוא שהשכינה נקרא' שנה כדפי' לעילא שימיה שם"ה. שהם שם"ה מלות לא תעשה. וע"י שישראל שומרי' ימיה שלא יגע זר בהם דהיינו החיצוני הטומד לפרוץ פרץ בשם"ה מלות לא תעשה. ומתחזק כנגדה ושומר שם"ה פרצות אלו שלא יכנס אלי' הנחש הפורץ גדרות שכינה שהיא הגן השמור שורה עליו ולהכי קאמר ברך עלינו וכו':

המשכת הברכ' מן הימין אל המלכות שנה.

בחורף בָּרֵךְ עָלֵינוּ

חכמה. ובינה.

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

שהיא נקרא' שם מחרית הימים כדפי' בזהר מביכה שהם מקור החיים ושבע הספירות כולם מביכה עד היסוד. והלוס ביסוד לבדו המשך בו הכל כשיש הטובות היינו בחינות המלכות נקשרות ביסוד וח"ת שמשם נעשים טובות ולהי נקשרים בימין והיינו לברכה כ"י א"ל פירושו היותו בשתי שמות יו"ד ה"י ו"ו ה"י. יו"ד ה"י וא"ו ה"י. עוד בח"ת מצד החסד דהיינו מאיר מלשון בהיעיבו את הארות וכל הטובה מצד החסד וכן פירשו בזהר ומטיב למלכות מאורה וח"ם טוב הוא עצמו ומטיב למדת אתה. או ירצה החסד טוב ומטיב לשאר ספירות והחסד נקרא אתה כדפי'. כי במלת אתה ג' פירושים או חסד עצמו. או מלכות מצד החסד כדפי' בזהר בפקודין פקודא לברכא. מבר"ך השנ"ם. סוד משך הברכה מימין אל הכוה שורה בה ושם המלכות שנת ברכה כדפי'. ולכך ברכה זו בהוד ובחכמה כדפי' והם ג' ברכות מת"ת בג' גבולים והם בג' רשותות כדפי' גאולה מביכה רפואה מכתר ברכה מחכמה:

הַטּוֹבוֹת

לְבָרְכָה כִּי אֵל טוֹב

ומאיר. למלכות. ע"י היסוד. בחינות המלכות. יסוד כולל י"ם מעולם הזכר מאיר.

וּמֵטִיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים. בָּרוּךְ

למלכות סוד י"ם מעולם הנקב'. מתיחדת בת"ת העולה עד א"ם יאחדונה"י.

אַתָּה יְהוָה

יאהה ויהה אלף דלת נון יוד. יוד הא ואו הא. אלף הא יוד הא. יוד הי ויו הי כתר וא"ם.

סוד משך הברכ' מימין. אל המלכות בחוד:

מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

סימן עשירי

ברך עלינו נהגו הספרדים בימות החורף לומר נוסח ברכת השנים וזה פירושו הענין הוא שהשכינה נקרא' שנה כדפי' לעילא שימיה שם"ה. שהם שם"ה מלות לא תעשה. וע"י שישראל שומרי' ימיה שלא יגע זר בהם דהיינו החיצוני הטומד לפרוץ פרץ בשם"ה מלות לא תעשה ומתחזק כנגדה ושומר שם"ה פרצות אלו שלא יכנס אלי' הנחש הפורץ גדרות והוא יצ"ר שכינה שהיא הגן השמור שורה עליו ולהכי קאמר ברך עלינו וכו' את השנה הזאת ממש עליו תברך אותה ומושך הברכה אלי' מהחכמה מן הימין עם הבינה בכלל. וח"ם ברך עלינו ה' אלהינו

מלכות בסוד ג' בחינות זו למעלה מזו א"ת ושנ"ה וא"ת והכוונ' לסלק' מדרג' אחר מדרגה:

אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת

הם חמשה מיני תבואה במלכות כנגד ה' ספירות חמה חסד שעורה גבורה כוסמת ת"ת שבולת שועל ושיפון כנגד נצח והוד.

וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ

שפע הבינה. מבחינת יה"ו.

לְטוֹבָה וְתֵן טַל

מבחינת שמאל גבורת נשמים. מצד תגבורת אור הימין.

וּמָטָר לִבְרָכָה

יסוד. ודאי פנים.

עַל כָּל פְּנֵי

למלכות אדומה מן הדין וצריכה לשפע להלבין אדמימותה.

הָאֲדָמָה

סוד אופן א' בארץ והם צמאים למימי השפע.

וְרַוֵּה פְּנֵי תֵבֵל

ע"י אור היסוד יום שביעי המושך אור הבינ'.

וְשַׂבֵּעַ

מלכות הנקרא' עולם כוללת ו"ק בכל ספיר'.

אֶת הָעוֹלָם

הוא שפע הימוד.

כֻּלּוֹ מִטּוּבֶךָ

מלכות ומלואה בסוד ה"י מאלהים.

וּמַלֵּא יְדֵינוּ

מימין יו"ד. משמאל ה"א.

מִבִּרְכוֹתֶיךָ וּמַעֲשֵׂר

מ"ב שהם מחסד עד המלכות אב"ג ית"צ בחסד. קי"ע שט"ן בגבורה. גנ"ד יכ"ש בת"ת. בט"ר צת"ג בנצח. חק"ב טנ"ע בהוד. יג"ל פז"ק ביסוד. שק"ו צי"ת במלכות. וכלם במלכות העלות שם קלוות שהם אותיות והשביעית הוא סוד (כ"ל יסוד) יוס שבת שבכל שם ושם שהיא הבינה

(יב ב)

כדפי'

אלהינו חכמ"ה ובינ"ה ג"ת הבנ"ה הזא"ת הם שלשה כחוים שלשתם במלכות נקראת שנה מהבחינה שפי' והיא נקרא' ג"ת דהיינו אוריתא כלילא מאל"ף ועד תי"ו שבבחינה זו נכללים בה שם"ה מלות לא תעשה ורמ"ח מלות עשה והיא נקרא' זא"ת שהיא סוד ז' נוספת על בחינת ג"ת. דהיינו היותה בסוד ז' שביעית עולה י' על ו' זעירא. עטרה בראש לדיק והכוונה לסלקה מדרגה אחר מדרגה תעשה את השנה ומאת תסתלק להיותה הזאת נקדרה למעלה אפי' בה' ראשונה דהיינו ה' הידיעה כדפי' וא"ת כ"ל מינ"י תבואה"ה המלכות נקראת תבואה ולהי והם חמשה מיני תבואה. והם כנגד חמשה ספירות עליונות שהם גדול"ה גבור"ה ת"ת נצ"ח הו"ד. והם סוד ה' שהם דהיינו תבואת ה' ועניינה חמה והיינו מצד החסד שכן חמה עולה כ"ב וחורת חס"ד על לשונה. שעורה משמש"ל והיינו סערה ולהי. כוסמין מלמלע שהוא רב חסד ממה כלפי חסד לכך הכוסמין מין חיטים לכך החמה והכוסמת לא כלו שהם מצד הימין ואין בהם מכה ושמו יעיד כ"ו שמ"ת כ"ו. שם ידו"ה מהלכו חמש מלות שהם עץ החיים ולהי. והיינו שמ"ת דשליק חמש מלות. שבולת שועל ושיפון הם נלח והוד לכך הלחד מין חיטים. והשני מין שעורים שכן דרך שתי מדות אלו והם מיני תבואה שהספירות העליונות נקשרות בבחינות אלו ולכך קאמר את כל מיני תבואתה כי כל נקרא היסוד מבחינת חמשה ספירות העליונות הטילות חמשי' ויסוד נקיים לון כדפי' ברעיא מהימנא ובתיקונים והיינו שהיא את נקשרת בכל בבחינת מיני תבואת' כדפי' לעובה העולה עד הבינה הנקראת טובה והמלכות לעובה ג"כ משם. וע"י כל נעשית היא טובה דהיינו טובה ה' מעובה עליונה שהם שורש הזכר ולהי. ומן מל מבחינת יה"ו ומטר מבחינת השמאל גבורת גשמים. אמנם לתקנם אמר לברכה שיהיו מיינין על כל יסוד פני ולהי פנים למלכות הנקראת אדמה בהיותה אדומה וצריכה לשפע להלבין אדמימותה. ורוה פני תבל יש פנים למלכות שהם א"ל אלהי"ם אדנ"י והם שלשה פנים המביטי' כלפי מעל' ולמטה מפני' אלו יש פני' אחרי' שהם הנקרא' אופ"ן אחד בארץ הפן הזה למטה בארץ והיא מתובלת בכל הפני' העליוני' כוללת אותם והם הנקרא' פני תבל. והם הפני' הרמוקי' והם לעולי' למעלי' למימי השפע ולהכי נקפ ורוה פני תבל שיהיה למאוסה ולחלה יבשות' ושבע את העולם ולהי מעובה העניין שהשכינה נקרא' עולם בבחינת שם קלוות. והיא נכללת בשבע מלד היסוד שכולל כל השביעיות וכו נקרא' כל הספירות שביעיות כדפי' בתקוני' והטעם שהוא המביא הבינה בשם קלוות ונעשי' כלם שבע בסוד שבעה שמות בן

מ"ב שהם מחסד עד המלכות אב"ג ית"צ בחסד. קי"ע שט"ן בגבורה. גנ"ד יכ"ש בת"ת. בט"ר צת"ג בנצח. חק"ב טנ"ע בהוד. יג"ל פז"ק ביסוד. שק"ו צי"ת במלכות. וכלם במלכות העלות שם קלוות שהם אותיות והשביעית הוא סוד (כ"ל יסוד) יוס שבת שבכל שם ושם שהיא הבינה

(יב ב)

כדפי'

שלא ישלוט ויאחזו חסד וגבורה. בה׳ החיצונים.

מַתְּנַת יָדְךָ שְׁמֹרָה

ואם ח״ו אחזו בה הצילה מהם.

וְהַצִּילָהּ

מלכות בכללות ז״ס והיינו ז׳ של ז״ו ו״ק.

שָׁנָה זוֹ

הם כחות החיצונים האוחזים בשולי המשכן ומעכבים אותה מהיחוד ובהתלבש השכינ׳ בקליפות אלו ח״ו אז הוא הגלות וע״ז נאמר אלביש שמים קדרות וגו׳.

מִכָּל דָּבָר רָע

וּמִכָּל מִינֵי מִשְׁחִית

אין לך יום שאין בו קללה מרובה מהבירו.

וּמִכָּל מִינֵי פּוּרְעָנִיּוֹת

שתעל המלכות בקו האמצעי ותהי׳ תיק והיכל לר״ה.

וַעֲשֵׂה לָהּ

תִּקְוָה טוֹבָה

ותהי׳ אחרית לה שלום יסוד בענין שהיא תעלה על השלום:

וְאַחֲרִית שָׁלוֹם

מהיסוד. מהת״ת. שישפיעו בה הרחמים.

חוּס וְרַחֵם עָלֶיהָ

תבואת ה׳ סוד ה׳ מיני דגן.

וְעַל כָּל תְּבוּאָתָהּ

סוד פרי הצדיק הנשמות שבמלכות.

וּפִרְוָתֶיהָ

שהנשמים שעיקרם מהבינה בסוד הגבורה יתמתקו דינם.

וּבְרָכָהּ בְּנִשְׁמֵי

ברצון כתר. מצד החכמ׳. מצד הבינ׳.

רָצוֹן בְּרָכָה וּנְדָבָה

כדפי׳ בתקומי׳ ריש ב״ק והיינו ע״י היסוד שהוא בסוד ויכל״ו שביני ודלי עושה כלם בכללות מצבע שהוא המושך הבינה למטה. וע״ז אמר ושבע את העולם כלו דהיינו ג״ם מלכות הנקראת עולם כלל ו״ק שבכל ספירה וספי׳ שבה. והיינו אומרו את העולם כולו. והיותו כלול מצבע הוא מהיסוד. וז״ש מעובד ומלא ידינו שהיא מלכות נקרא׳ י״ד ודלי ומלואה בשם אל״ם מל״א מלא״ו י״ה דהיינו ה״י מלאכי׳ וע״ז אמר ומלא ידינו מברכותיך מימין י׳ ומעושר משמאל ה׳ שהם הברכה והעושר מתמת ידיך והיינו חסד יד ימין וגבורה יד שמאל עוד הם שלשה ידות י״ד הגדולה י״ד החזקה י״ד הרמה והם מ״ב ויש י״ד ה׳ הויה דהיינו יד כהה שהוא ידינו שאין בו אור ואנו מתפללין שתתמלא מג׳ ידי׳ עליוני׳. וז״ש ומלא ידינו מברכותיך ומעושר מתמת ידיך העליונות כדפי׳. שמרה והצילה שהם זו. נודע שהקליפות שלינתן בסוד התעוררת דין עליון עד החסד שהיא מלכות ושם קלות ולכן צריך שמירה שלא ישלטו החיצוני׳ והללה מהם מבחינה שכבר אחזו בה. והיינו אומרו שהם זו דהיינו המלכות בכללות ז׳ ספירות דהיינו זו ז׳ שבע ו׳ שם קלות. מכל דבר רע ומכל מיני משחית ומכל מיני פורעניות הם כחות חיצוני׳ האוחזי׳ בשולי המשכן ומעכבי׳ אותה מהיחוד ובהתלבש השכינה בקליפות אלו ח״ו אז הוא הגלות וע״ז נאמר אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם ואז אין לך יום שאין בו קללה מרובה מחבירו לזה אנו אומרי׳ ועשה לה תקוה שיהי׳ התיק והיכל שלה ו״ם דהיינו שבע ספירות. או ירלה שיעשה השנה בעלמה תיק ולבוש לשכינה והת״ת. והיינו ת״ק ו״ה. או ירלה ועשה לה תקו״ה בסוד שיעלה בקו האמצעי בתקוה חוט יחד ואחרית שלום כלומרו אחרית הימי׳ שתהי׳ אחרית לה שלום בענין שהיא תעלה על השלום. חוס ורחם עליה. חוס מהיסו״ד. ורחם מהת״ת. עלי׳ שישפיעו בה הרחמי׳ ועל כל יסוד תבואתה תבואת ה׳ כדפי׳ ופירותיה שהם סוד פרי הלדיק הנשמות שבמלכות שהם פרי׳ וברכה בנשמי רצון שיבואו סוד הגבורות נשמי׳ שעיקרם מהבינה בסוד הגבורה יתמתק דינם ברצון העליון ובחכמה ובבינה דהיינו ברכה ונדבה כדפי׳ לעילא. ומהי אחריתה חיים ושובע ושלום היינו לשלקא לה לעילא לעילא לגבי אבא. והיינו שהיא עולה על הבינה בענין שאחרית לה הם בינה חיים ושובע שפירות והיסוד שלום והיא עולה עד אין סוף ומשפעת לכלם מדרגה אחר מדרגה כשני׳ הטובות לברכה כלומר יעלה עד היותה בסוד השני׳ הקדמוניות שהם אותם הנמשכי׳ בהארה גדולה לבינה. וז״ש כשני׳ הטובות הנמשכי׳ לברכה דהיינו בינה או חכמה שבכל יתיחד זה בכח הכתר. וז״ש כי״ו ל״ל דהיינו שם יו״ד ה״י וי״ו ה״י ושם יו״ד ה״י וא״ו ה״י שכולם בכתר זה על זה עוד ומעיב בהמשכת

הארה

להלקא לה לעילא לעילא לגבי אבא והיינו שהיא עולה על הבינ׳ בענין שאחרית לה הם.

וְתִקְוָתִי אַחֲרִיתָהּ

בינה חיים. ז׳ ספירות. יסוד והיא עולה עד א״ם ומשפעת לכלם מדרגה אחר מדרגה.

חַיִּים וְשֹׂבַע וְשָׁלוֹם

בסוד השנים הקדמוניות. אותם הנמשכים בהאר׳ נדול. להכמ׳ ובינ׳ וזה בכח הכתר. יו״ד ה״י ויו״ ה״י.

כְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת לְבִרְכָה כִּי

יו״ד ה״י וא״ו ה״י. סוד המשכת הארה בחכמ׳ דכולא כליל בנו׳. בבינה. בחס״ד. בסוד החסד.

אֵל טוֹב וּמֵטִיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ

מאיר למלכות בסוד

סוד בחי׳ המלכות שהיא שנה בכל ספיר׳ וספיר׳. יסוד כולל י״ם מעולם הזכר׳. י״ם מעולם הנקב׳.

הַשָּׁנִים. בָּרוּךְ אַתָּה

מתיחדת בת״ת העולה עד א״ם יאהדונה״י.

יְהוָה

יאה״ה ויה״ה. אלף דלת נון יוד. יוד הא ואו הא. אלף הא יוד הא. יוד הי ויו הי.

מהיסוד בסוד רמ״ח שבזכר. שס״ה שבנקבה:

מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

(״בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה. וְתֵן בְּרָכָה (בחורף טַל וּמָטָר לִבְרָכָה) עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבָהּ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים):

סימן אחד עשר

גבול צפונית רומית גדולה בנצח ששם תקיעת שופר דינא:

ע״י החכמ׳ התוקע.

תְּקַע

בינה לצד הגדולה ומשם הגאולי׳ העתידה לעורר החירות שאין אחריה שיעבוד.

בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל

הסתרה בחכמה עוד בחכמה דכולא כליל בנוה. ומעיב בבינה שמשם נפצו לכל הבני׳. אמה בחסד ומבדך בסוד החסד השני׳ בסוד המילות שהיא שנה בכל ספירה וספירה ומברך מהיסוד בסוד רמ״ח שבזכר השני׳ שס״ה שבנקבה:

ז׳ ספירות. יסוד והיא עולה עד א״ם ומשפעת לכלם מדרגה אחר מדרגה.

וְשָׁלוֹם

בסוד השנים הקדמוניות. אותם הנמשכים בהאר׳ נדול. להכמ׳ ובינ׳ וזה בכח הכתר. יו״ד ה״י ויו״ ה״י.

לְבִרְכָה כִּי

בסוד החסד.

וּמֵטִיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ

מאיר למלכות בסוד

סוד בחי׳ המלכות שהיא שנה בכל ספיר׳ וספיר׳. יסוד כולל י״ם מעולם הזכר׳. י״ם מעולם הנקב׳.

בָּרוּךְ אַתָּה

מתיחדת בת״ת העולה עד א״ם יאהדונה״י.

יְהוָה

יאה״ה ויה״ה. אלף דלת נון יוד. יוד הא ואו הא. אלף הא יוד הא. יוד הי ויו הי.

מהיסוד בסוד רמ״ח שבזכר. שס״ה שבנקבה:

מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

(״בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה. וְתֵן בְּרָכָה (בחורף טַל וּמָטָר לִבְרָכָה) עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבָהּ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים):

סימן אחד עשר

גבול צפונית רומית גדולה בנצח ששם תקיעת שופר דינא:

ע״י החכמ׳ התוקע.

תְּקַע

בינה לצד הגדולה ומשם הגאולי׳ העתידה לעורר החירות שאין אחריה שיעבוד.

בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל

תקע בשופר גדול. יש שופר סתם ויש שופר גדול. שופר סתם הוא בחינת הבינה בגבורה והיינו מילו של ילחק. ומשם נמשך גאולה בלתי שלימה דהיינו סטרא דיובלא דנפקו ישראל ממצרי׳. ולכך לא היתה גאולתם שלימה אמנם שופר גדול היינו בחינת הבינה בחכמה שמשם הוא גדול מסטרא דגדולה חסד לברהם ומתמן מתערין רחמי לא דיינין. והתוקע בשופר הזה של הגאולה הוא החכמה ומשם נמשך הגאולה ברחמים גדולים שאין אחריה גלות לזה אמר תקע בשופר גדול כדפי׳ והיינו מילו של ילחק

אור הישר ״) (כ״ל בהכנו בקין ובכך עליו בתורה):

ט"ל דחב"ד, להבין רזי התורה. אתה חונן: חכמה ודעת של הנוקבא.

השיבנו: יכוין אל הבינה מצד החסד שבה, בסוד הקומה שבה שהוא החסד שבה, והחסד הוא הנותן קומת המלכות, ואיהו קומה דילה, בסוד אתי חסד ופריש לון, ואסגיאו אנפין. וקומה ומקוה הכל אחד, לכוין שם זה בניקוד סגול, באמרך השיבנו אבינו לתורתיך. והנה בברכה הזאת, יכוין ב' הויות: א' בניקוד צירי כולה, שהיא הבינה הנקרא תשובה, וחכמה נקרא אבינו, וזהו השיבנו אבינו. והנה הבינה היא בקו השמאלי, וארז"ל כי ימינך פשוטה. הסוד הוא, כי אמא בקו השמאלי, והיא פרצוף שלם מי"ס, ויש בה חסד ג"כ בימין שלה, לכן צריך לכוין ב' הויות כנ"ל, א' בניקוד צירי, והויה א' כולה בניקוד סגול, מצד חסד שבבינה, כי סגול הוא בחסד, וחסד ימין פשוטה לקבל שבים. ולכן בתיבת אבינו, שהוא הבינה דהיינו תשובה, תכוין להויה דסגול, ובשם הויה דחתימת הברכה תכוין בצירי כולה, שהיא הבינה. וזהו ברוך אתה יי הרוצה בתשובה, דהיינו בינה הנקרא תשובה.

ראה נא: בגבורה שבה, ור"ת רנ"ב. שהם רמ"ח אברים שבה, ועוד ד' איברים יתירים מן רמ"ח שבזכר, והם ב' צירים וב' דלתות שברחם הנוקבא, וכולם מצד הגבורות כנודע, הרי הם רנ"ב איברים, וכנ"ל.

רפאינו ה' ונרפא: ר"ת רי"ו. הושיענו ונושעה כי תהילתנו אתה: ר"ת בגי' ב"פ רי"ו, שבחג"ת דידה, שבכל א' יש רי"ו אותיות, הרי ג"פ רי"ו. ולפי שבכאן ת"ת הכולל ח"ג, לכן נרמזו שלשתן.

ברכנו: ע) מע"ח, בקיץ, צ"ל ברכנו, ובחורף צ"ל ברך עלינו, ולא כהנוהגים לומר תמיד ברך עלינו. ותכוין, באמרך ותן טל ומטר, כי מטר: גי' רמ"ח ע"ה, סוד רמ"ח איברים שבאדם. גם טל ומטר: גי' רפ"ח, כי הם המבוררים. מטר: הוא יסוד דז"א, הכולל רמ"ח איברים, מנין מטר עם הכולל שהוא בחינת דין שביסוד, דהיינו הה"ג. גשם: הוא יסוד דאבא, הנקרא שביל: י"ש ל"ב. י"ש: היינו חכמה, ול"ב נתיבות. וכל זה בחכמה, כן גשם: גי' שביל ע"ה, והוא רחמים גמורים, שהוא מאבא. (והי"ש הוא י"ס דאבא, י"פ א"ל, שכולו רחמים, וזה למעלה הי' עם א"ל, שכולו רחמים)

(ס"א: לפיכך י"ש עולה י"פ אל, נגד י"ס דאבא, שהוא חסד גמור. אבל באמא וז"א, הם ה"ח וה"ג. וז"ס, בים דרכך, דרך ים שהיא מלכות, וזהו דרך שנודע לכל הוא בים שעולה ב"ן, שבה שם ב"ן שהוא גבורות. ושבילך, שהוא יסוד אבא כנ"ל, במים רבים שהיא אמא, הנקראת מים. ועקבותיך לא נודעו, שהם כ"כ רחמים, שאפילו העקביים שהם נצח הוד שלו, שהיו מגולין עתה, לא נודעו, לפי שהם נעלמים בז"א.

(נ"א: בים דרפך ושבילך במים רבים. מדבר בא"א, שמתלבש בים ובמים עליונים, ועי"ז מתגלה לנו אורו ואנו נהנין ממנו, אבל ועקבותיך וראשי הרגלים, לפי שהם מגולים, לא נודעו, שאין אנו יכולין לידע ולהשיג, אותו אור המגולה שהוא צח ותוקף מאוד, ואי אפשר להשיג בלי התלבשות, עד כאן.

מע"ח: קודם סיום הברכה, צ"ל תפלה על הפרנסה: ירמ"י או"א, שתתן לי ולכל הסמוכים על שולחני, היום ובכל יום מזונותי ומזונותיהם בכבוד ולא בבזוי, בהיתר ולא באיסור, בזכות שמך הגדול דְקָרְנוֹסָא, גי' חתך, היוצא מפסוק והריקותי לכם ברכה עד בלי די, ומפסוק נסה עלינו אור פניך ה', ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם, כי אם מידך המלאה, ומאוצר מתנת חנם תכלכלני ותשפיעני, אמן סלה. והניקוד זה יוצא נְסֶה עָלֵינוּ אוֹר פָּנֶיךָ ונקודו גי' יוד הי ואו הי, לפי שפרנסה באה מסוד הבינה. הג"ה: וכבר מצאתי בפרקי היכלות, דע, שזה השם עם נקודו, גי' ז"ן ומפרנס).

תקע: גי' ב"פ מנצפ"ך, עם יוד אותיותיהן שברחם שבה, ונמתקים בשופר גדול, שהוא חכמה שבבינה. תקע: גי' ב"פ מנצפך כפול, עם ב"פ ה"ג. כי תקע לשון ביאה, כמו ונתקע ביבמתו,

ע) שעה"כ ח"א דף של"ב.

4

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

א) מתחיליץ לומר טל ומטר בתפלת ערבית של יום ט׳ אחר תקופת תשרי, ובח״ל ליל ז׳ מרחשון שכח לומר טל ומטר ונזכר קודם שאמר הבא״ל בהתימה, חוזר ואומר ותן טל ומטר, וכרך שנתנו כשנים הטובות וכו׳ ואם נזכר לאחר בהתימה, אומר בשומע תפלה (כן הכריע הקש״ע והמ״ב) ותן טל ומטר לברכה עיי״ש הא״למה כי אחה שומע כו׳ נזכר לאחר שאמר הבא״ל בהתימה ש״ת דינו כמש״ל ועיין מש״כ הרוח שאומר למדני חוקיך, ותן טו״מ כי אתה שומע כו׳ ואם לא נזכר עד לאחר שהתחיל ברכת רצה חוזר לברכת השנים, ואם לא נזכר עד אחר שעקר רגליו אז אפי׳ לא עקר רגליו רק שגמר תהנוניו (כמו אלקי נצור) ואמר יהיו לרצון חוזר לראש התפלה.

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת־כָּל־מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן (בחורף טַל וּמָטָר לִבְרָכָה) בקיץ בְּרָכָה

אבני אליהו

ה׳ יום יום יעסם לנו האל ישועתנו סלה, פי׳ ברוך ה׳ יום יום כל יום ויום מעין ברכותיו גם על התובה חבאה מן הרעה כי אין רע בא מן השמים כי כונתו וסיטו לטובה רק שאין אנו משכילי׳ בתחלתו לכן מבקש עוד יעסום לנו האל יותר מחשבתנו ישועתנו סלה מלא עוממו כפי ידיעתו ולא לפי ידיעתנו. כן ברפואה גם שהקב״ה שולח הרפואה, האדם אינו רוצה לקבלו, ע״כ בקשתנו בכל יום „רפאנו ה׳" שישלח לנו רפואה מן השמים „ונרפא". פי׳ שתתן בדעתנו לקבל את הרפואה. וכן „הושיענו". שתשלח לנו ישועה מן השמים. „ונושעה". שתתן עצה בלבנו לקבל את הישועה: „והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו". הוא בקשת מיוחדת ע״ד ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם. כי ראינו מצאנו שהרופא מכוון הרפואה וגרשע על ידו, רק החולה ישחית נפשו בהנהגת אכילה ושתיה וזה אין ביד הרופא לתקן, אבל הקב״ה שולח רפואה שלמה. ישלח דברו וירפאם מחחלואיהם. עוד ימלט אותם משחיתותיהם שומר ידם מעשות כל רע בהנהגת האכילה והשתיה ושאר צרכיהם וזה אמרו והעלה רפואה שלמה לכל מכותנו מה שמכין אנחנו ביד שמם עצמנו להשחית נפשנו: „כי אל מ״ך רופא נאמן ורחמן אתה". רופא נאמן נקרא מה שורא אותנו.

אל מלך רופא נאמן ורחמן, כי הפרר רפואה הטבעית יתכן בחמת מחלה, או שהמכה אמנה מאה הרפא מלד הטבע לו שנריכים לזה סמים יקרים מסדיות רחוקות, שהרופא אינו מומחה בחמת, או שהוא מבוא ואין רצונו לרפאות החולה מאכזריותו וכל אלה הסבות אינם אצל הבו״ת כי אתה אל ולא נמנע מכחך לרפאות כל מחלה שבעולם, ואתה מלך ואין נמנע מכחך להשיג כל ענינים היקרים שהם בקלה תכל ואתה רופא נאמן המומחה האמיתי. ואתה רחמן וברכך לרפא ולהטיב (רו״ש). ויש מי שפירש מלך רופא נאמן ורחמן. כי כו״ל אם הוא רחמן לא יוכל לשלא בנפשו ליות נאמן לומר לחולה. רק על זמן מלוי אתה מי כי לא ירגש לנער אותו ואם הוא נאמן זה סותר למדת הרחמנות אבל הבו״ת הוא נאמן ורחמן: **את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה**, כי לפעמים הפסה מבורכת, אך אינו לטובה כי ירד שער התבואה וסרקתניות ואין קונה ואין מו״מ בשולם כמ״ש (כ״ב כ״ח) נסירגא כד הוו. קיימי׳ ד׳ סאין בסלע והוא נשיקי נפיתי כסן מדלית איסר (לקמות לחם) ע״כ אמר לטובה. שיהי׳ גם שנת מו״מ, ונשמנו מטובת פי׳ שיהיה לטובה

עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבָהּ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

אבני אליהו

אותנו בכל יום. כי אמונה הוא התמדת הדבר כמו שאמר אמת ואמונה, ע״ד ותקעתיו יתד במקום נאמן, ורחמן אתה לחצול אותנו משחיתותנו, כי משחית נפשו הוא יעשה דברים מגרים לרפואת גופו, והקב״ה מרחם עליו לשמור אותו מכל רע. ואמר אל מלך ב׳ כינוים אלו, נגד רופא נאמן אמר מלך כי ה׳ מ״ך עולם ועד ע״כ נקרא רופא נאמן שומר אמונתו לעד. ונגד ורחמן אתה אמר אל; כמ״ש חסד אל כל היום. „בא״י רופא חולי עמו ישראל". כל זאת יפעל האל עם גבור בעבור שוזכר חסדי אבות, זכר את דבר קדשו את בני יעקב בחיריו, וכל״ בברכה ראשונה בשבת ווזכר חסדי אבות לבן אמר עמו ישראל;

שית יצחק

אל מלך רופא נאמן ורחמן, כי הפרר רפואה הטבעית יתכן בחמת מחלה, או שהמכה אמנה מאה הרפא מלד הטבע לו שנריכים לזה סמים יקרים מסדיות רחוקות, שהרופא אינו מומחה בחמת, או שהוא מבוא ואין רצונו לרפאות החולה מאכזריותו וכל אלה הסבות אינם אצל הבו״ת כי אתה אל ולא נמנע מכחך לרפאות כל מחלה שבעולם, ואתה מלך ואין נמנע מכחך להשיג כל ענינים היקרים שהם בקלה תכל ואתה רופא נאמן המומחה האמיתי. ואתה רחמן וברכך לרפא ולהטיב (רו״ש). ויש מי שפירש מלך רופא נאמן ורחמן. כי כו״ל אם הוא רחמן לא יוכל לשלא בנפשו ליות נאמן לומר לחולה. רק על זמן מלוי אתה מי כי לא ירגש לנער אותו ואם הוא נאמן זה סותר למדת הרחמנות אבל הבו״ת הוא נאמן ורחמן: **את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה**, כי לפעמים הפסה מבורכת, אך אינו לטובה כי ירד שער התבואה וסרקתניות ואין קונה ואין מו״מ בשולם כמ״ש (כ״ב כ״ח) נסירגא כד הוו. קיימי׳ ד׳ סאין בסלע והוא נשיקי נפיתי כסן מדלית איסר (לקמות לחם) ע״כ אמר לטובה. שיהי׳ גם שנת מו״מ, ונשמנו מטובת פי׳ שיהיה לטובה

שית יצחק

לטובה ולא לרזון (ועוד כוון בזה כידוע כי אין אדם מת ואני תלותו בידו ע״כ אנחנו מתפללים שנמתפק מטובה ר״ל מקלת טובה ולא מהיה רודף קדים כל היום) וכרך שנתיב כשנים הטובות שלא תהיה ההפסה גורמת לנו תרבות רעה כעניין שנאמר ויאמן ישורון ויבעט ע״כ אמר כשנים הטובות המתוקנות שהיינו במדינה הנכחרת:

תקע

תקע

וברך שנתנו. כאשר תקופת השמש על שני קצות מרכז כדור הארץ עוברת נקרא שנה. כי ביום ה׳ מראשית השנה ועד אחרית השנה. כל שנה שרשה מתחלתה סופה להתעשר בה״ש (ר״ת מ״ו:) ואמרו (תענית ט״א אר״ש בר נחמני מ״ר אם לשבט אם לארצו אם לחמד ימציאוהו, אם לשבטו בתרים וגבעות, אם לחמד ימציאוהו בארצות בשדות וכרמים, וכמ״ש ר׳ יצחק (בר״ה שם) שאין דנים את האדם אלא לפי מעשיו שבאותה שעה שנאמר כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם. וכן הקב״ה פוסק רוב גשמים בר״ה שאז הכל חרדים לדבר ה׳ ואח״כ מודיעין לפי מעשיהם. לכן נקרא שנת שבכל שנה „שנ״ה" ימים. השנה נשתנה לפי מעשיהם והכל אמת גם בר״ה שבכל יום אדם נידון שנאמר לבקרים תפקדנו. ואמרו שאין הרע יורד מן השמים, רק שנתחדש בו תאוה לפי מעשיו כמ״ש כל המגבל את פיו אפי׳ נחתם עליו גז״ד של שכעים שנה לטובה נהפך עליו לרעה, עליו דייקא, הכל לפי הקבל כמו השמש מקפיא את הים וממים השמנים, ולא את הבגד ומשחיר פני אדם. וזה אמרו „ברך עלינו, ה׳ אלהינו", המשגיח עליינו בכל יום. **השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה**, מה שבאים כעו״ם בשנה הזאת הכל לטובה. ומציאותו: „**ותן ברכה על פני האדמה**". אמר ותן ולא אמר ברך את האדמה, ע״ד השמים לה׳ והארץ נתן לבני אדם, כמו ה׳ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. הזכיר יסד לשון עבר ומצל שמים כונן לשון הוה; כי הארץ בעת הבריאה יסדה בחכמה שיהי׳ לעבוד אותה ולתקנה, לא כן השמים הוא עצ״ו ית׳ כונן אותה ומתקנה בכל עת כמ״ש את הכוכבים במשמרותיהם בריקיע כרצונו בכל עת ברצונו. ליה אמר והארץ נתן בני אדם לתקנה. ואנחנו עמו ישראל מבקשים שיתן הוא יתעלה הברכה על פני האדמה: „**ישבעו** פי׳ לשובע ולא לרזון שיתברבו במעיו. וזהו משובו. ועוד כונתו. כי אין אדם מת ואם בידו ע״כ אנחנו מתפללים שנמתפק מטובה מקצת טובה ולא נהיה רודף קדים כל היום. מטובה נמשך על ותן ברכת על פני האדמה באופן שנשבע מטובה: „**וברך שנתינו כשנים** נמשך על ברך עלינו את השנה הזאת לטובה באופן שתברך כשנים הטובות. שבכל יום מרובה מחברתה. כי כאשר האדם בראשית השנה שלם עם ה׳ ועם קדושים נאמן, ואח״כ ביום רד׳ מעלות אז אין לך בל יום ויום שאין קללותיה מרובה מחברתה כאמור כאשר האדם מתנבר בכל יום על יצרו אז נתוסף יותר ברכה בכל יום, ולא

א) אמרי רפואה ולוי לתפלל על מזונות ועיקר ברכת מחלה חוס בעל וסמוך כשתו, לחלת תקנו התפלל בברכת שנים ותן טל ומטר ונקרא בדמו״ל שאלה בברכת שנים (ברכות כ״ט):

5

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

אבני אליהו

שנשתנה מיום ליום אם לשבט אם להסר ימציאתו. וזהו כוונת כשנים הטובות שנשתנו יום יום לטובה: „בא"י מברך השנים". פי' כל שינוי גורם הסדר הצורה והערך החומר, אב"ל הקב"ה מברך השנים בתוספת השנים בתוספת טובה. ונכ"ל בברכת ראשונה בתואר מלך עוזר, כי עזר הוא מעד "מעשה האדם ותחבולותיו וכן ברכת חשנים הוא עזר לעבודת האדם את האדמה בחרישה וזריעה וכל י"א מלאכות והקב"ה שולח ברכה במעשה ידיו:

השיבה

שיח יצחק

תקע בשופר גדול, ע"פ המבואר במדרשים וכספרים כי בעת הגאולה בתחלה יוסר הסמנוד ותח"ז יתקפו כולם כתחד אל מקום אחד ותח"ז ילכו קוממיות לארצם זהו בתחלה תקע בשופר גדול לחירותינו מהשעבוד ותא"כ שא נס לקבץ גלויותינו המפוזרים אחד אחד ותא"ז כסיותינו יחד קבצנו מארבע כנפות הארץ לארצינו: וקבצינו יחד, ולא יהיה כמו בבית שני שעלו לחצאין:

ולא

תקע בשופר. מפני ששלשה גליות גלו ישראל א' אחרי הרי חשך, ואחר מעבר לנהר סמכמיון. ואחר נדחו כארבע כנפות הארץ. עשרת השבטים גלו אחורי הרי חשך ומעבר לנהר ומפני שגלו כמה מאות שנים קורם לכן יש להם חירות מכמה מאות שנים ויש להם מ"כים רק חם בארץ לא להם, וכן כשיבוא משיח צדקנו יבואו תחלת עשרת השבטים ואח"כ יהודה ובנימין יעלו, כמ"ש ובאו האובדים בארץ אשור תחלה הם עשרת השבטים, ואח"כ והנדחים בארץ מצרים הם פליטת בית יהודה ובנימין. וכן אמר ירמיה (ג' י"ח) בימים ההם ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבואו יחדיו מארץ צפון, פ' בתחלה יבואו בית ישראל הם עשרת השבטים ואחריהם יבואו בית יהודה ויתקבצו יחדיו לארץ צפון ומשם יבואו לא"י. וכן אמר מיכה (ד' ו') ביום ההוא נאום ה' אספה הצלעה והנדחת אקבצה ואשר הרעותי. אמר נגר שלש גליות אלו, אותם שגלו לחרי חשך קראם הצלעה שהם צולעים על ירך אחת שיש להם רק תורה אחת שבכתב ולא זכו לתושבע"פ כידוע מס' א"דר הרני ומובא במדרשי ר"מ חולין, ושבט יהודה ובנימין קראם נדחה לארבע כנפות הארץ, ואותן שאחורי נהר סמכמיון אמר עליהם ואשר הרעתי כידוע מתשובת הרדב"ז ום' ערך לחם שר"א בן הרמב"ם גייר מהן כמה אלפים. לכן אמר „תקע בשופר גדול לחרותנו", על אותן שגלו אחורי הרי חשך שיצאו לחירות. „ושא נס לקבץ גליותינו". ע" אותם שמעבר לנהר יש מהם כמה מדינות שמה כידוע בקצה הודו מזרחית מעבר לנהר [גאנגעס] בארץ „סירמאמיע ואכין". „וקבצינו יחד מארבע כנפות הארץ". על שבט יהודה ובנימין הנדחים בכל הארץ מקצה השמים ועד קצהו: „בא"י מקבץ נדחי עמו ישראל". לא הזכיר אלא הנדחים מפני שהן יתקבצו באחרונה כאמור ואז כבר יתיו הצולעה ואשר הרעותי נגאלים ויחדיו יבואו מארץ צפון. ונכלל בברכה ראשונה בתואר מלך כו' מושיע, כי הגאולה אינה בידי אדם כלל רק בידי שמים כמ"ש אליתו על אימתי יבוא משיח לכשירצת אדון זה:

השיבה

א) אחר ברכת השנים רגילים להתפלל על קיבוץ גליות (מגלה י"ז ע"ב.

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְהוָה לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ

במשפט

אבני אליהו

השיבה שופטינו כבראשונה ויועצנו כבתחלה. ע"ש ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחלה, אצל שופטים אמר ראשונה ואצל יועצים תחלה. ורו"ל בפסיקתא רבתי ואשיבה שופטיך כבראשונה אלו דוד ושלמה ויועציך כבתחלה אלו משה ואהרן. למדו משינוי הלשון שופטים ויועצים ראשונה ותחלה. שופטים אשר יש להם שבט מלוכה בידם. ויועצים המה המחוקקים חוקים ומשפטים צדיקים. כמ"ש לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו כמו שדרשו רז"ל על זה. והבד"ל שבין ראשון לתחלה הוא, ראשון הוא ראש הזמן והוא ממנו כמו ראש בגוף. ותחלה הוא חוץ ממנו זמן קדום זולת זמן המדובר בו. לכן פירשו ואשיבה שופטיך כבראשונה אלו דוד ושלמה ועליהם נאמר שופטיך שהיה "הם שבט מלוכה והם היו ראשונים במלכות ישראל והם ממנו, ויועציך כבתחלה אלו משה ואהרן שהיו מחוקקים ויועצים לישראל והיו תחלה בזמן מרם מלוך מלך לבני ישראל. ומפני שרעות המתרגשות לבוא על הדור המה שלשה סכות, אחר מפאת רוע המנהיגים כמ"ש יחזקאל הוי על הרועים וגו', השני מפני צוק העתים מי מעכב וכו', שלישית מפני שאור שבעיסה, אין לנו דביקות כה' יתברך ונמשל לשאור שבעיסה שמחמיץ את העיסה ברוב הזמן וכונת הבורא יתברך כאשר מצוה הבא "ידך א" תחמיצנה כמו אש הרבק בגחלת. לכן על הראשון אנחנו מתפללים „השיבה שופטינו כו' שיתן לנו רועים על מי מנוחות יגחלנו. ועל השני אנחנו מתפ"לים „והסר ממנו יגון ואנחה". ולא אמר והסר ממנו אויב דבר וחרב ורעב ויגון כמו בתפלת השכיבנו, כי ההבדל בין יגון לאנחה הוא, כי אנחה יגה מ"ב האדם על העדו מובתו ח"ו וכיוצא, ויגון הוא עצבון בלי שום צרה רק מצוקת גידי הלב מחמת הרעיון כמו שדרז"ל בב"מ. כל מחלה זו הרעיון שקשה מכולם. לכן בברכה זו אנחנו מתפללים בכללות שיסר ממנו שני מיני רעות אלו יגון הם עצב הלב ואנחה הבא משברון הגוף וצרות העוברות. ובברכו השכיבנו מתפללים אנחנו בפ"מי אנחה שהם באים מאויב או מחרב או מרעב. ופרטי יגון א אפשר לפרט שאין לתם סבה מה רק עצבון הלב בלי טעם. ולכן לא הזכיר אנחה כלל" בין שהזכי פרטיה לא צריך להזכיר את הכ"ל שנכלל בפרט. ועל השלישית על חסרון הדבקות בו יתבר אנחנו מתפללים „ומלוך עלינו אתה ה' לבדך" ונעבדך לבדך בלבב שלם. ואמר „בחסד וברחמים כמ"ש זכות ומישור "פני במאו חסד ורחמים לפני כבודו, כי ב"ד של מעלה שופטים את העול רק לפי זכות והמישור שבידם, אבל לפני כבודו, הוא חסד ורחמים גם לשאינו כראוי ואינו חגון „וצדקנו במשפט". פי' שגם שנצא זכאי מלפניך בחסד ורחמים מ"מ משפטנו יוציא כצהרים ע' ב"ד של מעלה ג"כ. כמו שאנחנו אומרים בקדיש תתקבל צ"ותהון ובעותהון קדם אבוה דבשמיא בחסד וברחמים וא"כ אנחנו מבקשים יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים עלינו מב"ד ש מעלה. וכן בברה"מ אומרים הרחמן וכו' ואח"כ אנחנו מבקשים במרום ילמדו עלינו זכ כו': „בא"י מ"ך אוהב צדקה ומשפט". גם שצדקה תהיה לנו שירחם עלינו בחסדו עושה ל במשפט במרום ילמדו עלינו זכות. ונכלל בברכה ראשונה בתואר מלך כו' וסגן שיגן עלינו במר שילמדו עלינו זכות שתהא למשמרת ברכה:

ולמלשנים

א) אחר קיבוץ גליות תפילתינו שיתקיים כמו אשיבה כו. עיין כו' (מגלה י"ז).